

SECRET
Bureau Doc - INFO
Code/Nr: 514/51

10 - 15 Mei 1940

D a g b o e k van den Reserve-Kapitein

J.M.S C H L E R P E R

Commandant 2. - III - 29 R.I.

-----0000000000-----

1

(De in dit gereconstrueerde dagboek genoemde uren zijn ten deele zeer globaal en evenals de andere gegevens op het geheugen gebaseerd, daar alle berichten, bevelen etc. vernietigd zijn.)

Donderdag 9 Mei, 23,30 uur.

Heftig geklop op mijn slaapkamerdeur.

" Kapitein, U moet onmiddellijk aan de telefoon komen."
Ik schiet haastig m'n uniform aan en begeef mij naar mijn bureau, naast mijn kwartier. Aan de telefoon : de Luitenant-Adjutant.
" Kapitein, graad 3 is ingetreden." " Is het ernst ? " vraag ik.
" Ja " zegt de stem aan de andere kant van de lijn.

Ik laat de officieren en onderofficieren wekken en geef orders voor het legeren van de Compagnie achter de stelling. Groote nachtelijke bedrijvigheid in het stille Appeltern.

Wij kantonneeren vóór de stelling. Voertuigen worden gespannen, bureau- en rustkamer-goederen worden ingepakt en op de goederenauto's geladen. De bevolking, wakker geworden door onze bedrijvigheid, slaat onze toebereidselen gade.

Vrijdag 1, 30 uur.

De Compagnie is marschvaardig en marcheert af naar de kwartieren achter de stelling. Ik geef bevel tot het intrekken der kantonnementswachten en doe hiervan mededeeling aan den B.C. De voornaamste punten van de stelling worden bezet zooals aangegeven in het verdedigingsbevel. Onze Compagnie heeft een frontlijn van ~~tuin~~ 1700 M.

2,30 uur.

De mij toegevoegde onderdeelen, t.w. 3 sectiën Zware mitr. onder Luit. ~~M.v.d.~~ St.; 1 sectie P.A.G. onder Vaandrig F l.; 1 stuk 6-Veld onder wachtmeester M.; 1 sectie Mortieren onder Luit. J.; 2 stukken Vickers-mitr., zijn eveneens in het stelling-gebied aangekomen en hebben hun opstellingen ingenomen, resp. hun kwartieren betrokken.

Mijn Commandogroep breng ik onder in een cafétje aan den Bandijk, daar mijn Commandopost nog niet gereed is. (Was gereed doch moest verplaatst worden naar tactisch slechtere opstelling daar vriendhoutbelangen zwaarder wogen dan militaire). De verbindingsafdeeling plaatst reeds mijn telefoontoestel en aansluiting met Commando-post B.C. is direct verkregen.

Panthen afwezen geschild.

3,30 uur.

De post voor 't geweer waarschuwt me dat zeer veel vliegtuigen uit Oostelijke richting naderen; een oogenblik later vliegen ze op groote hoogte over ons heen.

4,00 uur.

hoogste graad van dichtbaarheid

Telefonische mededeeling van den B.C. dat graad 4 is ingetreden. Ik geef orders voor het volledig bezetten der stelling.

4,30 uur.

De stelling is volledig bezet. Hiervan bericht aan den B.C.

5,00 uur.

Steeds meer vijandelijke toestellen vliegen over. Het zijn er honderden. Ik begrijp, dat de oorlogstoestand, door deze wel erg groote schending van onze neutraliteit, is ingetreden. Een oogenblik later ontvang ik hiervan dan ook een telefonische mededeeling van den B.C.

De Luchtdoel-artillerie te Leeuwen is al in actie en al spoedig zien we een toestel naar beneden komen even later gevolgd door een tweede, hetwelk brandend neerstort en waaruit zich twee parachutes ontplooiën.

In den loop van den morgen zien we zeven toestellen neerhalen. Ook wij komen in actie. Enkele toestellen vliegen laag over onze stellingen en worden door onze lichte mitr., welke aangewezen zijn voor bestrijding van laag vliegende vijandelijke toestellen, onder vuur genomen. Ook het personeel van mijn Commandopost neemt aan het vuren deel. Een ieder is hevig verontwaardigd over de schending van onze Souvereiniteit.

Ontvang mededeeling per telefoon over parachute-troepen. Enkele laagvliegende vijandelijke toestellen bestoken met mitr.-vuur onze stellingen. Er vallen echter geen slachtoffers daar een ieder zich snel dekt. De 4e (ondersteunings-sectie) rapporteert mij, dat een toestel door hun vuur tot dalen is gedwongen. Doe hiervan tel. mededeeling aan den B.C.

Het aantal overvliegende toestellen verminderd thans in aantal terwijl tevens de eerste reactie zich doet gelden. Enkele manschappen van mijn Co. groep zijn wat van streek. Ik spreek hun moed in. De eigenaar van het café en zijn zuster doen hun uiterste best om het ons naar den zin te maken.

Ik stuur een ordonnans naar de sectie van Sergt. Koning, die wat al te kwistig aan het paffen is, n.l. ook op hoog vliegende toestellen, met de boodschap alléén op laag overkomende machines te vuren en ook met overleg, daar we onze munitie ook nog wel voor gronddoelen nodig zullen hebben.

Voor de zekerheid vraag ik telefonisch om aanvulling van munitie, die ik in den loop van den morgen ontvang (10.000 patronen).

De eigenaar van het café komt me waarschuwen, dat één der manschappen de keuken ligt en onwel is. Ik ga er heen en het blijkt onze facteur Sam B. te zijn, die ook bij vorige alarmtoestanden blijken van angst gaf, terwijl hij thans in katzwijn ligt. Gedurende de geheele oorlogsperiode hebben we n. anders dan last met hem gehad.

Tegen 7 uur komen als gewoonlijk de burgerwerklieden opdagen om het werk aan de stellingen voort te zetten. De voorman vraagt mij wat ze doen moeten. Ik draag hem op mijn commando-post zooveel mogelijk af te maken en het in de voornacht nog aangevoerde zand te verwerken. Als de actie in de lucht echter steeds heviger wordt, krijgen ze het toch benauwd en stuur ik ze daarom maar naar huis.

In het café (commando-post) teruggekeerd, zie ik eenige mannen bezig met het schrijven van een brief en ook de anderen, dit ziende, beginnen te schrijven. De herinnering aan huis doet bij verschillenden de tranen opkomen, hetgeen aanstekelijk werkt. Zullen we hen, die ons zoo dierbaar zijn, terug zien ? Ook ik schrijf vlug eenige regels en het valt me zeer moeilijk mij goed te houden. De reserve-facteur (één der seiners) zal trachten de brieven naar Leeuwen te brengen in de hoop dat ze nog door zullen gaan.

Nu het wat rustiger is ga ik de stellingen inspecteeren en bevind, dat een ieder op zijn post is. Hier en daar acht ik een bemoedigend woord noodig. Ik voel evenwel, dat door de lotsverbondenheid, de verhouding tusschen manschappen, Onder-Officieren en Officieren uitstekend is. Alle Officieren ~~brongen~~ den nacht wakende temidden der manschappen door ^{gebru}. Naar mijn gevoel is het thans een uur of half elf, doch als ik op mijn horloge kijk, blijkt het pas 8 uur te zijn.

0 uur.

Via den B.C. ontvang ik opdracht van ^{den} Brigade-Ct. om te verkennen wat aan de overzijde van de Maas plaats vindt. Ik laat door Luit. Hartkamp per roeiboort een patrouille naar de overzijde der Maas zenden. Deze patrouille keert na ongeveer 2 uur terug met de mededeeling, dat :
1e. daar alles rustig is; 2e. 1 stuk 6-Veld aan de overzijde van de Maas staat opgesteld tot vuren gereed (was mij bekend) 3e. in Ravenstein parachutisten zijn gesignaleerd en 4e. het 2e Bataljon van het 29 R.I., gelegerd te Megen, vertrokken is. ^{Ik geef deze mededeelingen telefonisch door.}

Inmiddels is brood en koffie door de etenhalers van het kookcentrum gehaald en uitgedeeld.

Er wordt een aanvang gemaakt met de evacuatie der burgerbevolking. Zij zal vanaf Appeltern met ~~Rijnaken~~ naar Zeeland vertrekken. (Later blijkt dat ze maat tot Sliedrecht gekomen zijn.) Ook het vee wordt geëvacueerd (per schip vanaf Maasbommel) Eén en ander is een zeer troosteloos gezicht waarbij velen hun tranen niet meester kunnen blijven. Ook de eigenaar van het café en zijn zuster vertrekken na mij de sleutel van de tapkast te hebben overhandigd.

Ontvang mededeeling van den B.C., dat ^{het} de vijand bij Heumen over het Maas-Waalkanaal ^{gevlucht is} ~~aan~~, daar de brug bij verrassing genomen was. Hier sneuvelde o.a. ook Kapitein Dr. Postma.

15.15 uur.

Op bevel van den B.C. zend ik een patrouille onder Korpl. Soethout per rywiël in de richting van het Maas-Waalkanaal via Batenburg, Leur, Wychen, om te verkennen, wat daar plaats vindt.

Deze patrouille keert eerst te 20.-- terug met de mededeeling, dat ze tot Wijchen gekomen is, alwaar ze constateerde, dat I-26 R.I. (grensbataljon) terug trok.

Er zouden verscheidene dooden en gewonden zijn, ook van de manschappen van onze Compagnie, die juist eenige dagen tevoren naar het grensbataljon waren overgeplaatst.

Op den terugweg moest de patrouille te Batenburg wachten op een schriftelijke mededeeling van Commandant I-26 R.I. aan onze B.C.

Ik zend deze mededeeling door.

18.-- uur.

Het middageten wordt uitgedeeld.

Er zijn geen vliegtuigen meer in de lucht.

21.-- uur.

Bericht van B.C., dat eerst na terugtrekken der Grensbataljons (I-26 R.I. en 11 G.B.) de versperringen gesloten moeten worden.

Nader bevel hiertoe zal nog volgen.

Ik laat hiertoe de noodige voorbereidingen treffen.

(De asperges op den bandijk zijn echter nog steeds niet aangekomen.

Nalatigheid van 10.C.P.)

21.15 uur.

21.15 uur

I-26 R.I.(grensbataljon) passeert onze voorste opstellingen en trekt via Althorst in de richting van De Woerd.

Het Bataljon voert verschillende gewonden mede.

21.30 uur

Bevel van B.C." versperringen sluiten".

Ik geef dit bevel aan onder-Commandanten door.

De versperring aan den bandijk wordt met Friesche ruiters gesloten, terwijl de betonmolen tevens als zoodanig dienst doet.

22.-- uur.

Rook en vuurgloed wordt waargenomen in de richting Batenburg.

Ook te Leuwen(Brigade Co-post) wordt dit waargenomen,want een oogenblik later komt de vraag,of wij kunnen waarnemen,waar die brand woedt.

Later is gebleken,dat het Niftrik,^{wad}welk dorp door het terugtrekkende grensbataljon ~~is~~ in brand gestoken,en geheel is uitgebrand.

24.--uur.

De nacht verloopt vrij rustig.Alleen wordt een vuurgloed waargenomen in de richting Afferden.Ook wordt uit die richting mitr.vuur gehoord. (Later is gebleken,dat die vuurgloed veroorzaakt werd door in brand gestoken wagens,die niet meer door de versperringen konden en waarop abusievelijk mitr.is afgegeven.

De grootste waakzaamheid wordt betracht in alle opstellingen. Ik laat mijn Sergeant-toegevoegd Hulskamp eenige uren slapen.Ook Lt. v.d.Steur,die de nacht in mijn Commandopost doorbrengt,probeert zulks.

6

ZATERDAG 3.-- uur.

Nadat Sergeant Hulskamp eenige uren geslapen heeft, laat ik hem wekken en thans leg ik mij gekleed te bed, om ook eenige uren te slapen. Ofschoon ik moe en slaperig ben lukt zulks mij niet. Mijn geest is bezig met wat ons tegen het aanbreken van den dag te wachten staat. Het grensbataljon is terug getrokken.

Met uitzondering van 2 Sectien zwakke voorposten onder Luit. Leendert bevindt zich niets meer tusschen ons en den vijand.

Bij het aanbreken van den dag is dus het eerste contact met den vijand te verwachten.

Deze gedachten houden mij uit den slaap.

Ook Lt. v. d. Steur schijnt de slaap niet te kunnen vatten.

4.15 uur.

Telefonisch bevel van den B.C. om de 3e en 4e Sectie, alsmede de Sectie mortieren te verzamelen onder commando van een officier (ik wijs hiervoor Lt. Dr. Hartkamp aan), die zich met deze onderdeelen moet melden bij den Commandant van de 3e Comp. kapitein Louman! Deze zal met bovengenoemde onderdeelen en zijn eigen Compagnie afmarcheeren.

De noodrantsoenen moeten worden aangebroken.

5.-- uur.

Luit. Dr. Hartkamp marcheert met bovengenoemde onderdeelen af.

6.-- uur.

Een ordonnans van den B.C. met schriftelijk bevel (de commandopost van den B.C. is door vertrek niet meer telefonisch bereikbaar) is afgeleverd.

6.-- uur

(vervolg)

" Comp. met toegevoegde onderdeelen (uitgezonderd Sn.M.C.III " "
 " zoo spoedig mogelijk verzamelen en afmarcheeren: "
 " Maasdijk, Velddijk, Nieuwe Schans, Langhartige Steeg, Wamel, Tiel, "
 " Burem, Zoelmond, Beusichem, Pontveer, Wijk b. Duurstede. "
 " Eigen troepen overzijde Maas reeds teruggetrokken. "
 " U is dus rechts niet meer aangeleund. "
 " Alle geheime stukken verbranden. "

Ik geef aan de 1e en 2e Sectie en de mij toegevoegde onderdeelen bevel te verzamelen bij Blauwe Sluis, met uitzondering van de 3 sectiën zware mitr. onder bevel van Lt. Mr. v. d. St., die een afzonderlijk terugtochtsbevel ontvangt.

Aan de commandant v. d. Sectie Pag. geef ik bevel den terugtocht van de Compagnie en de 3 sectiën zware mitr. te dekken tegen een mogelijken overval van pantserwagens, door steeds een stuk achterwaarts gericht in stelling te hebben.

Goederen auto's voor het vervoer van ransels, munitie, noodrantsoenen, administratie, veldkoffers officieren enz. worden niet meer beschikbaar gesteld.

De Brigadetrein is reeds vertrokken.

Indien ik gisteren niet de 3 zandauto's had vastgehouden waarvan ik één den kapitein L. ter beschikking heb gesteld, hadden we alles moeten achterlaten.

Alle munitie en noodrantsoenen kunnen we nu tenminste medenemen.

Inmiddels hebben de landbouwers in de Compagnie, enkele loslopende onbeheerde paarden (aan de evacuatie ontsnapt) opgevangen.

Twee boeren wagens zijn spoedig gevonden, een paar tuigen in elkaar gezet, zoodat ik thans 2 geïmproviseerde ranselwagens heb. Sergeant H. en de dpl. Gr. die een eigen motor rijwiel hebben, stellen deze belangloos ter beschikking, zoodat ik daarmee tevens de beschikking heb over 2 motorordonnansen, wat vooral voor het verband o.a. met het Pag. van zeer veel nut bleek.

Eenige mitr. karren van de Vickers verongelukken, tijdens het vervoer over greppels en andere hindernissen en moeten achterblijven.

8

6.-- uur (vervolg)

Van den B.C. ontvang ik nog een waarschuwing rekening te houden met mogelijke vijandelijke actie vanaf den Brabantschen Maasoever, daar onze oever reeds ontruimd is.

Terwijl wij ons voor de terugtocht gereedmaken, meldt zich bij mij een der Bataljons artsen, hevig verontwaardigd.

Hy deelt my mede, dat de Bataljons-staf reeds vertrokken is en dat ze hem dood-eenvoudig vergeten hebben.

Toen hy vanmorgen wakker werd, was alles vertrokken.

Ik zeg hem, dat ik het zeer op prijs zal stellen, als hy zich by ons wil aansluiten.

9.-- uur.

De terugtocht begint.

Ik stuur een wielrijderspatrouille langs den Maasoever, met opdracht, den Brabantsen oever nauwkeurig te observeeren.

Achter ons bevinden zich nog de voorpostensectien onder Commando van Luit.L., die eveneens bevel hebben gekregen terug te trekken.

1 K.M. ten Zuiden van Wamel passeeren deze voorposten ons, allen per rijwiel, zichtbaar opgelucht uit hun gevaarlijke positie verlost te zijn.

Zij hadden immers opdracht tot het uiterste stand te houden en waren daardoor ten doode opgeschreven.

Het noodlot zou Lt.L. echter niet ontgaan. Hy sneuvelde twee dagen later aan de Grebbe, ofschoon toen ingedeeld bij de ondersteuningscompagnie.

10.30 uur.

By Wamel wacht ik de 3 sectien zware mitrailleurs in, die zich weldra bij mij aansluiten.

Vlak voor Wamel hooren wij plotseling een zware mitr. ratelen. De projectielen fluiten over ons heen en slaan in de huizen en de straatweg.

10.30 uur (vervolg)

We laten ons vallen.

Het blijkt dat wij ons bevinden in de kogelbundel van een zware mitr., die ergens vuurt op een vija.vliegtuig, dat laag over de pontonbrug Wamel-Tiel vliegt.
Gelukkig geen slachtoffers.

Daar vijandelijke toestellen reeds eenige malen zeer laag over de pontonbrug vliegen, geef ik aan den Commandant der zware mitr. Lt. Mr. v. d. St. bevel, op beide oevers van de Waal een zware mitr. tegen luchtdoelen in stelling te brengen, teneinde daarmee de overtocht over de Waal te beveiligen.

Ik draag de verschillende onder-commandanten op, hun onderdeel in versnelde pas en in kleine groepen de brug te doen overschrijden. Bij de pontonbrug ontmoet ik een kapitein, die mij mededeelt, dat hy het Commando heeft over een bruggehoofd, dat gevormd is, om onze overtocht te beveiligen.

Wij zijn de laatsten.

Het Land van Maas en Waal is ontruimd.

Er is haast, want de verbinding tusschen beide oevers moet worden verbroken.

Zonder bestookt te zijn, bereiken wij de overkant.

In Tiel verzamel ik de Compagnie en alle toegevoegde onderdeelen. Onze taak als rugdekking is afgelopen.

We zetten de marsch naar Beusichem thans rustig voort.

Alleen moeten we ons herhaaldelijk dekken tegen luchtgevaar.

Onderweg komt nog weer eens de humor om de hoek kijken.

We hadden een reserve-paard uit het Land v. Maas & Waal aan een halster meegevoerd.

Toen de vermoeidheid zich begon te doen gelden, vroeg een der manschappen, of hy op het paard mocht gaan zitten.

Met eenige moeite werd hy er opgeschen.

De kwinkslagen die deze Sancho Pancha toen moest aanhooren, deed de vermoeidheid weder eens oogenblik vergeten.

Te Buren kunnen sommige manschappen niet meer verder.

Ook de dokter acht verder loopen voor die manschappen niet gewenscht.

De ons beloofde auto's voor troepenvervoer waren nog steeds niet verschenen.

10.30 uur (vervolg)

Gelukkig vinden de dokter en ik in Buren nog een vrachtauto, die onmiddellijk gevorderd wordt.

15.30 uur

We bereiken eindelijk de Zuidelijke Rijnsoever bij Beusichem. De tocht over den Rijn ^{per pontoon} geeft geen aanleiding tot moeilijkheden, daar geen vijandelijke vliegtuigen worden gezien.

17.-- uur

Zeer vermoeid komen wij in Wijk bij Duurstede aan, alwaar wij zoo spoedig mogelijk de inmiddels door de kwartiermakers onder leiding van Sergeant H. gereedgemaakte kwartieren betrekken.

18.30 De keukenwagen, die met de keukentrein ver vooruit was gereden, heeft het avondeten klaar, waarvan een zeer dankbaar gebruik wordt gemaakt.

20.-- uur.

Na het avondeten gaan de Korporaals ^F E. en ik nog stalling zoeken voor onze voertuigen en paarden, waarin wij eerst na veel moeite slagen, want alles is reeds bezet.

F Korporaals E heeft zich in die dagen een buitengewoon hard en stilte gemaakt en is bij het groeten stemmen geweest.

22.30 uur

Na twee dagen en nachten niet te hebben geslapen, vinden we na deze lange dagmarsch eindelijk rust, ofschoon de doorlopende activiteit in de lucht en het blaffen van het afweergeschut, daaraan wel eenige afbreuk doet.

ONDAG 1ste PINKSTERDAG.

In de morgenuren ontboden op het garnizoensbureau. (De B.C. en de 4 C.C.) alwaar ons een uiteenzetting van de militaire situatie wordt gegeven.

Dit is de eerste maal, dat we daaromtrent iets positiefs hooren. We hebben in 't Land van Maas & Waal een enkele keer wel eens iets uit de radio kunnen opvangen en onderweg naar Wyk by Duurstede hier en daar iets gehoord.

Doch wat wij nu hooren, verbijstert ons toch.

Geheel Brabant nagenoeg ontruimd.

Groningen, Friesland, Drente, Overysel en een groot deel van Gelderland in handen van den vijand.

We bespreken de te nemen veiligheidsmaatregelen, o.m.; alle troepen ^{zijn} blijven in hun kwartieren geconsigneerd; niemand met uitzondering van de officieren mag zich zonder schriftelijke vergunning op straat vertoonen.

Na terugkeer ga ik de kwartieren inspecteeren.

Overal zijn de manschappen vol lof over de ligging en de buitengewoon hartelijke ontvangst door de burgerbevolking, die zich uitslooft om het de jongens aan niets te laten ontbreken.

1.30 uur

Wij (de Comp.Cm.) worden met spoed bij de B.C. ontboden, alwaar we vernemen, dat het aan de Grebbe bij Rhenen niet goed gaat. We ontvangen bevelen tot het met spoed innemen van een ^{aanwijzing} stelling by Rhenen. Uiterlijk 16.-- afmarcheeren.

Het Bataljon zal met auto's van het autobataljon worden vervoerd en daartoe onderweg instappen.

De wielrijders gaan per rijwiel.

De B.C. vraagt mij of ik misschien een motorordonnans te zijner beschikking kan stellen. Ik wijs hiervoor de dpl. M. Groen aan, een kleine zeer godsdienstige Israëliet, tijdens de gewone militaire dienst slecht bruikbaar (hy kan o.a. met de beste wil van de wereld niet in de pas loopen).

15.30 uur (vervolg)

[Deze beide dagen gedroeg hij zich flink, en gaf geen teekenen van vrees. Later hoorde ik van den Luit-Adj. niets dan lof over hem. Onderweg komen er andere bevelen.

Wij moeten thans een stelling innemen bij Pl.10 aan den Dijk naar Amerongen.

Voor de eerste maal zien wij thans twee Nederl. militaire toestellen zeer laag vliegende over de uiterwaarden in de richting Amerongen. (Zie het artikel hierover in een militair tijdschrift.)

17.30 uur

Wij komen op de plaats van bestemming aan.

Het Bataljon verzamelt hier en neemt de aangewezen opstellingen in. Verschillende geruchten duiken hier op, allen van gunstigen aard.

Het moreel is uitstekend. *Een van mijn manschappen roept het is "nach Berlin"*

18.-- uur

Wij krijgen bevel verder te marcheeren in de richting Amerong. Voor Amerongen moeten we zeer lang wachten.

19.30 uur

Circa 100 M. voor kasteel Amerongen houden we weer halt en wachten.

In het hotel bij den eerstvolgenden driesprong schijnen belangrijke besprekingen te worden gevoerd.

Het is een va-et vient van officieren en ordonnansen.

Daar hooren we eensklaps uit vele mannen-monden een gebed in de avondlucht ~~weerklinken~~.

Het zijn R.K. Militairen van een Bataljon van het 24 R.I., die het "Onze Vader" bidden.

Eenige tijd later verzoekt een Aalmoezenier mij om de R.K. militairen even te willen doen verzamelen.

Ik geef Vaandrig Heyne, die Katholiek is, daartoe opdracht.

hij bevelen mich in de richting van het Kasteel

19.30 uur (vervolg)

Een ^{ijer}tijd later komt de Vaandrig zeer bedrukt bij me, met de mededeeling, dat ze de H. Absolutie hebben ontvangen. Het moreel zakt bedenkelijk.

20.30 uur.

Wij gaan verder en houden halt op den weg, langs het Kasteel. Hier wordt gerust, terwijl het avondeten uit een keukenwagen wordt genuttigd.

Ook de officieren nemen daaraan deel.

Ik heb eetlust en nuttig een flinke portie.

Er is genoeg.

21.30 uur.

De C.C. moeten wachten op besprekingen, die nog steeds in het hotel worden gevoerd, waarbij ook de B.C. is ontboden. De besprekingen duren zeer lang.

Eindelijk komt de B.C. te voorschijn.

Hij doet ons de mededeeling, dat het Bataljon opdracht heeft gekregen om gedurende den nacht te verzamelen in het Remmersteinsche Bosch bij den Veenendaalsche weg, van waar bij het aanbreken van den dag zal worden afgemarcheerd naar een uitgangstelling tot het doen van een tegenaanval op den vijand, die bij Rhenen door de Grebbelinie is gedrongen.

24.-- uur.

Tegen het middernachtelijk uur marcheeren we af.

Het Bataljon zal het traject gedeeltelijk per auto afleggen.

Wie in 't bezit is van een rijwiel gaat per rijwiel.

Het zal geen gemakkelijke marsch worden.

Van oefeningen bij duisternis in vreedestijd weten we hoe moeilijk het is verband te houden. Het is zeer donker. Het eerste gedeelte over den harden weg verloopt vrij vlot.

Waar we den harden weg moeten verlaten gaat alles te voet verder.

24.00 uur (vervolg)

We gaan door het bosch, zwiiggend. Alleen het geklikklak der uitrusting stukken en het zacht gekraak van de wielen der raderbrancards is hoorbaar.

Hij Onze gedachten nemen weer eens de vrije loop.

Ik denk aan huis. Wat zal er van ons worden.

We houden telkens halt voor opstoppingen.

Het begint te schemeren. We houden weer eens halt. Nu langer.

Het blijkt, dat het hoofd der colonne een verkeerde weg heeft ingeslagen. Vergeeflijk.

Het aantal boschpaden is hier legio.

Na een lange vermoeiende marsch, zonder eenige rust, vermoeiend door het telkens halt houden en weer voorwaarts gaan, komt het Bataljon eindelijk bij het aanbreken van den dag op de plaats aan.

1.30 uur.

Hier wordt gerust, nadat wij de aangegeven formatie hebben aangenomen. Het is zeer koud. De meeste manschappen wikkelen zich in hun deken, en trachten wat te slapen.

De B.C. is ontboden voor het ontvangen van nadere bevelen.

Een Duitsch verkennings-vliegtuig vliegt laag over het boschperceel, waarin wij bivakkeeren.

1.15 uur

De B.C. komt terug. Wij (de C.C) moeten onmiddellijk bij hem komen. Hy geeft zeer snel mondeling ongeveer het volgende bevel: Vijand, die tusschen Ryn en Achterberg in de Grebbelinie is doorgedrongen en onze b.w.s. bezet houdt, terwyl reeds vijandelyke afdeelingen in Rhenen en naby Achterberg zyn gesignaleerd, terugwerpen tot de Grebboe. III-29 R.I. zal aanvallen in een vak Z.W. van en evenwydig aan de Weteringsteeg (zie schets) Aanvalsrichting kompasstand 26.50 Rechts van III-29 R.I. I-29 R.I. Scheidingslynen (zie schets) III-24 R.I. zal aanvallen in de richting Kruiponder. I-III-29 R.I. waaraan toegevoegd is S.M.C. III re. voorcomp. 2-III-29 R.I. waaraan toegevoegd is 1. S.M.C. III-li voorcomp. Scheidingslyne (zie schets) Uitgangsstelling: landweg loopende door Poort naar Wetering (zie schets) 1e aanvalsllyn (zie schets) 2e aanvalsllyn ~~(zie schets)~~ de Grebbe

Uur U.4.45

5.15 uur (vervolg)

Het uur U (uur van uitbreken uit de uitgangstelling) is 4.45 uur. Een het is nu al 5.15 ? ? ? ? ?

Voor verder vragen is geen tijd. We moeten onmiddellijk afmarcheeren. Hoe staat het met de artillerie? Wordt een inleidende beschieting gehouden? Hoe met aanvoer van munitie ?

We hebben alleen onze taschvoorraad en nagenoeg geen handgranaten. En de geneeskundige dienst ?

Waar komt de hulpverband-plaats?

Hoe met ^{de verbinding} de verbinding en c.q. vuurwerkseinen? *enk.*

Al deze vraag-punten / blijven onbeantwoord. *F a*

Hoe zal dat gaan met onze praktisch ongeoefende manschappen van grootendeels oudere lichten. En dat tegen de modern bewapende, goed geoefende en getrainde fanatieke Duitse stoottroepen?

Al deze vragen komen bij me op, terwijl ik naar mijn compagnie terugkeer. Ik laat onmiddellijk verzamelen, daar mijn Compagnie tydens den marsch naar de uitgangstelling als vóór-compagnie zal optreden. Onderwijl deel ik den officieren en onderofficieren onze opdracht mede en wijs de 2e sectie onder Vaandrig Heyne aan, de compagnie tijdens den marsch naar den uitgangstelling in front te beveiligen. Ook de Compagnie deel ik de opdracht mede.

Ze hooren het allen zwijgend aan.

Een sterk gevoel van medelijden met mijn menschen komt over mij. Wij gaan voorwaarts en passeeren den Veenendaalsche weg. Daar de voorsectie te langzaam vordert, begeef ik mij naar voren, om de voorwaartsche beweging sneller te doen plaatsvinden. Ook de B.C. komt een oogenblik later om op spoed aan te dringen. Op verschillende punten van onze opmarschweg zijn wij immers nog beveiligd door eigen voorste troepen.

Wij gaan over de Cuneraweg in Zuidelijke richting.

Hier zien wij de eerste teekenen van strijd.

Tot hier moeten gisteren de Duitse troepen ongeveer zijn door-gedrongen.

Langs den weg zien wij ^{wegworp} uitrustings stukken, dekens enz.

Plotseling zien wij ook, in de droge greppel langs den weg, op eenige afstand van elkaar ^{ook} de lijken van twee Hollandsche soldaten.

Die moeten hier gisteren reeds gesneuveld zijn.

16.
5.15 uur (vervolg)

Hun gelaat is vaal grauw en ze zijn met bloed bedekt.

De aanblik hiervan doet ^{mij} de manschappen aarzelen.

(Mijn inziens had de G.D. deze lijken tijdig kunnen bergen, maar dergelijke evenementen dikwijls van grooten invloed op het moreel zijn.)

Vaandrig Heyne bedekt de beide lijken met een deken.

Sommige manschappen hebben tranen in de oogen.

Ik wijs hen erop, dat deze beide gesneuvelden eveneens hun plicht voor het vaderland hebben gedaan en dat ook wij geen oogenblik mogen aarzelen.

"Het is hard Kapitein te moeten sterven als je nog zoo jong bent" zegt een der manschappen van mijn commando-groep.

We gaan weer voorwaarts.

6.30 uur.

De Uitgangsstelling is bereikt en ik zend hiervan onmiddellijk bericht aan den B.C.

Ook de 1ste Compagnie komt ter plaatse aan en stelt zich Westelijk van ons op.

7.00 uur

Wij gaan uit de uitgangsstelling voorwaarts (dus eenige uren na het vastgestelde uur U) in de volgende formatie: 2de Sectie (Vaandr. Heyne) linker voorsectie, 4de sectie (Sergt. Krosse) rechter voorsectie.

De sectie zware mitr. achter de linker voorsectie (Mijn linker vleugel is immers nog ongedekt) *daar III - W.F.V. nog niet ter plaatse is* de 1ste en 3de sectie ondersteunings sectiën. (Ook hier weer de logische onbillijkheid om de flinkste sectie commandanten voorop te sturen.)

Ik bevind mij met mijn Commandogroep bij de linker voorste sectie. We bewegen ons evenwijdig met en met de uiterste linker vleugel langs den Wetering Steeg.

7.00 uur (vervolg)

Onze aanval geschiedt dus ongeveer evenwijdig met de frontlijn (dit in flagranten strijd met alle vroegere theorieën geleerd op onze cursussen. In dit geval echter wel te verdedigen, daar de frontlijn zich bij Kruiponder ombuigt.)

[Ik gevoel het even als een onbillijkheid, dat] de 2e Compagnie ^{aan} ook thans weer de gevaarlijkste plaats heeft. (In het Land van Maas en Waal moesten we [immers] het accès ^{later} verdedigen en de achterhoede vormen) Later zal echter blijken, dat dit ons geluk is geweest.

We passeren de laatste eigen voorste troepen, ^{ig R.I} die ons rijkelijk van gekookte eieren voorzien (Bij de verlaten boerderijen loopen honderden kippen rond):

Zij deelen mij mede, dat kleine Duitsche patrouilles zich in het vóór-terrein bevinden, die zeer gevaarlijk zijn, ~~en~~

~~ze~~ vertellen iets over hun taktiek. (Schieten met lichte mitr. uit boomen) Iedere man in de groep laat ik een taak geven. ^{en}

Een kijkt voorwaarts, en links, een rechts, de achterste achterwaarts. 2 observeeren de boomen. 3 doorzoeken de boerderijen.

Zoo gaan we voorwaarts.

Bij de eerstvolgende harde weg loodrecht op de Wetering Steeg moeten we wachten om verband op te nemen met de 1e Compagnie.

Deze kan door moeilijk ^{waarschijnlijk} terrein niet zoo snel vooruit komen.

Uitdijkelijk passeeren de voorste manschappen van de 1e Comp. ook deze weg en we gaan weer voorwaarts.

Wij passeeren verschillende gevechts opstellingen, die alle verlaten zijn. Het zijn de voorposten opstellingen van het 19 R.I.

Waarom zijn deze stellingen verlaten?

Teekenen van strijd zijn hier nog niet te vinden.

De activiteit van de artillerie van beide partijen, die reeds vroeg in den ochtend met vuren is begonnen, wordt grooter.

De vijandelijke granaten gaan thans over ons heen.

Wij hooren ze aankomen en over ons heen fluiten.

Een vreemde gewaarwording.

Aanvankelijk laten we ons iedere keer vallen. Later pas beseffen we, dat wanneer we het fluiten hooren, het projectiel voorbij is, we loopen dan ook door.

7.00 uur (vervolg)

18

De vijandelijke projectielen vallen 300 à 400 meter rechts van ons Meest in het vak van het neven Bataljon(I-29 R.I.)Somnige ook in dat van de 1e Compagnie.Het doorzoeken van boerderijen en boschjes vermoeid de manschappen,die al oververmoeid zijn,zeer. Wij hooren hevig mitr.in de richting van de Laarsche Berg(Grebbeberg)

9.00 uur

Te ongeveer 9.00 uur hebben we ons eerste aanvaldoel bereikt, tot onze groote verwondering zonder op tegenstand te zijn gestuit. Ik zend hiervan bericht aan den B.C.Ongeveer 100 M.voor deze lijn/ *handen* vinden we een Duitsche lichte mitr.en een dito gasmasker.We bekijken de het met belangstelling. Ook passeeren we een gevechtsofstelling,die gedeeltelijk door een granaat vernield is.

De 1ste Compagnie is nog ver achter.

De art.projectielen slaan dichterbij in.De activiteit in de lucht wordt grooter.In het vak van het 1e Bataljon hooren we thans ook mitr.vuur.Hier is dus ook contact met den vijand verkregen.

Wij gaan voorzichtig voorwaarts,om niet in een hinderlaag te vallen. Mijn manschappen zijn thans zeer vermoeid.Met dergelijke manschappen is het doorzetten van een aanval zeer moeilijk.

Ik zend ^{daarom} het volgende bericht:

"Manschappen zeer vermoeid door doorzoeken van boerderijen en boschjes.Verzoeken om aflossing door ondersteunings Compagnie."

De 1ste Compagnie nadert thans ook en we gaan weer voorwaarts.

Ik laat inmiddels mijn voorsectien door de ondersteunings sectien aflossen(doorschrijven).

Het art.en mitr.vuur rechts van ons wordt steeds heviger.Art.projectielen,zoewel brisant granaten,als kartetsen springen tot op circa 100 M.van ons en thans ook achter ons.Wij moeten ons ook daarvoor telkens dekken.

Een patrouille,die ik vooruit gezonden heb en ook eenige manschappen van de linker voorsectie melden mij,dat zij kleine vijandelijke afdeelingen in het voorterrein hebben gezien,op circa 200 à 300M afstand.Het zicht is hier niet goed.Terzelfder tijd ontvangen we frontaal hevig mitr.vuur en moeten ons snel laten vallen.Ook van schuins-links ontvangen we vuur.

11.00 uur.

Ik ontvang bericht van Vaandrig Heyne, dat hy waargenomen heeft, dat de 1ste Compagnie terugtrekt. Dat is leelijk, wat nu.

Ik zend in de eerste plaats bericht aan den B.C.

Het bericht luidt:

Opstelling ingenomen 100 M. ten Zuiden le aanvaldoel. Krijg bericht, dat le Comp. terugtrekt, waardoor ik in de lucht kom te hangen. Verzoeken met spoed nadere bevelen en antwoord op mijn vorig bericht. (ik heb deze bevelen nooit gekregen en ook het antwoord op mijn vorig bericht niet, daar zooals ik later van den B.C. heb vernomen, de ordonnansen mij door het hevig art en mitr. vuur niet konden bereiken.)

Het vijandelijk mitr. vuur wordt heviger, doch ook onze mitr. laten zich niet onbetuigd. Enkele art. projectielen vallen thans ook in ons vak, doch achter ons en maken geen slachtoffers.

Het Bataljon van 24 R.I. dat links van ons zou komen is nog niet ter plaatse, zoodat ik zoowel links als rechts niet aangeleund ben. Eenige manschappen raken gewond, doch er zijn geen ziekendragers te vinden. Ik laat een zwaar gewonde op een ladder, die we toevallig vinden, weg voeren.

Een van de manschappen, naast mij, vertelt mij dat hy met een vrye patrolle van drie man en een huif, naar geschoten.
Het Bataljon van 24 R.I. is inmiddels onder onze dekking over de Wetering Steeg genaderd en bezet het vak links van ons.

Ook de B.C. de Kapitein H. nadert. Ik ga hem tegemoet. Hy vraagt mij waarom wij niet meer naar voren zijn.

Het antwoord hierop behoef ik hem niet te geven. Op hetzelfde moment fluiten de kogels over ons heen en slaan in de boomen naast ons. We laten ons plat op den weg vallen achter een paar omgeknapte boomen. In een vuur pauze maakt de Kapitein H met zijn adjudant, dat hij meer achterwaarts komt.

De doorboorde eetketel van een mijner ordonnansen, die plat naast mij ligt, bewijst, dat het op het nippertje is geweest.

Ook de voorposten van 19 R.I. hebben thans achter ons weer hun opstellingen ingenomen.

Daar er veel verkeer is over de Wetering Steeg, draag ik den sectiecommandant van de zware mitr. op, vuur voor te bereiden in het verlengde van de Wetering Steeg, om deze eenige naderingsweg te beschermen.

11.00 uur (vervolg)

Wij ontvangen thans zoowel van links als van rechts mitr.vuur, doch de vijand schiet over het algemeen te hoog. Alles gaat over ons heen. Zooals ook later wel gebleken is, lag onze Compagnie als het ware in het laagste terrein gedeelte. Het water in de slooten stond ongeveer gelijk met het Maasveld, en daar we ook het dichtste bij het vijandelijke front zaten, ging het meeste vuur over ons heen. Uit het mitr.vuur in het vak van I-29 R.I. blijkt, dat ook dit Bataljon achteruit is gegaan. Het vijandelijke mitr. en art.vuur wordt steeds heviger (~~zie het artikel in Movers~~) Ook ~~de~~ vijandelijke vliegtuigen nemen aan den aanval deel.

Mijn Compagnie dreigt ingesloten te worden. Links van ons op circa 200 M. afstand worden lichtkogels ^{in onze richting afgeschoten} afgeschoten. Circa 2 uur na het zenden van mijn laatste bericht is nog geen ^{in mijn richting} antwoord van den B.C. binnengekomen. (zooals later gebleken is, konden de ordonnansen door het hevig vuur mij niet bereiken.) ^{op 2 in andere richting wordt afgeschoten} ^{het heilige contact is verloren naar beneden} Ik heb voor de 4e (thans ondersteunings sectie) ^{waarom is het overgenomen} een gunstige op-
stelling in een verbindings loopgraaf (De aanvalsrichting is immers

Overgenomen uit een artikel van Dr. Th. Böttinger, verslaggever voor de
Völk. Beobachter overgenomen door Mavors.

Te vergeefs tracht dan het Nederlandsche opperbevel de Duitsche
inbraak op te vangen en af te grendelen. Den 13 den Mei moesten
snel aangevoerde reserves, deelen van een achterwaarts liggende
brigade (Brigade B. uit 'Land van Maas en Waal 24 R.I. en 29 R.I.)
om 4 uur 's morgens voor den tegenaanval aantreden.

De troepen zijn vermoeid.

De verbinding tusschen de infanterie en de artillerie is ver-
broken. Onverminderd duurt het Duitsche storingsvuur voort.

Zoo kon de tegenstoot zich eerst omstreeks 6 uur ontwikkelen.

Het lot kan hy niet meer keeren. Om 12 uur breekt hy in het
Duitsche vuur ineen. De strijdmoraal der Nederlandsche troepen
begint tewankelen. De achter de Grebbelinie liggende stad Rhenen
staat in lichter laaie. De poging om den tegenstand opnieuw
te organiseeren op de linie Elst-Veenendaal wordt spoedig op-
gegeven. Reserves zijn niet meer voorhanden. Ook vreest men den
doorstoot van de Duitsche pantserkrachten. Zoo besluit de opper-
bevelhebber, de generaal Winkelman, de gedagen troepen achter de
Nieuwe Hollandsche Waterlinie terug te trekken.

11.00 uur (vervolg)

We moeten hen laten liggen. Geneeskundig personeel is er niet, transport middelen evenmin. Misschien zullen straks de Duitschers zich over hen ontfermen. Een eind verder liggen twee paarden in een groote bloedplas.

De 4e Sectie ligt nog in stelling en onderhoudt een levendig mitr. vuur op den vijand. (verschillende manschappen dezer Sectie en Sergt. K. zijn voor hun moedig stand houden door mij voor een eervolle vermelding voorgedragen.)

We trekken terug langs de Wetering Steeg en Zuidelijke Meentweg. ²¹
De 4e Sectie langs een andere weg. Ze ontsnapt daarbij te nauwernood aan een groot gevaar. Op een landweg, die ze juist gepasseerd zijn, klinkt achter ^{her} plotseling een hevige ontploffing. Ze kijken achterom

15.30 uur (vervolg)

22

Wat is er van hen geworden?

Handwritten note: Verschillende manschappen mogen vertoef
niet te mogen verwijderen, daar ze niet
weten bevindt. Geheel voortkomend met de
dat sommige menschen van het gewicht grootheid
aandring krijgen, heeft met persoonlijke feiten
niets te maken!

We heboen hier tijd om uit te rusten en wat op verhaal te komen.

Een batterij 7-veld komt op onze weg in stelling.

Een uur gaat voorbij. Er gebeurt echter niets.

Bevelen komen er niet. Ik ga er dus zelf maar even op uit na het bevel over de Compagnie aan de Vaandrig H. te hebben overgegeven.

Ik fiets in de richting Rhenen. De kapitein, die mij het organiseren van nieuwe tegenstand mededeelde, is er niet meer.

Andere officieren weten ook van niets.

Ik ga maar na de Compagnie terug en wacht nog een uur.

De artillerie is inmiddels weer vertrokken.

Ik ga er nog eens op nadere berichten en bevelen uit; thans in de richting Amerongen. Hier ontmoet ik de Overste Smit van de 24 R.I., die mij ook niet veel kan mededeelen, want hij is eveneens op nadere instructies uit. Hy vertelt mij o.m., dat Kapt. Buwalda, die het compagnies vak links van mij had, gesneuveld is.

Ik ga weer terug naar de Compagnie.

Ik heb sterk de indruk, dat alle leiding van bovenaf ^{Hand} ontbreekt.

17.30 uur

Op den straatweg bij Elst zie ik weer de Overste Smit, die mij mededeelt, dat alles zoo spoedig ^{mogelijk} moet verzamelen achter de Hollandsche Waterlinie, ieder onderdeel op eigen gelegenheid.

De meeste manschappen hebben zich tijdens den terugtocht van rijwielen voorzien. Ik formeer een rijwiel-colonne onder den Vaandrig Heyne. Luit. Jansen van de mortieren komt met zijn manschappen in een groote vrachtauto aanrijden. Hy stelt zich onder mijne bevelen, daar hy de Bataljons-Staf niet kan vinden.

De rest van mijn Compagnie kan gelukkig met eenige moeite eveneens op den vrachtauto plaats vinden, want loopen kunnen ze niet meer.

Ook ik neem in de cabine naast Luit. Jansen plaats, daar bij mij de vermoeidheid zich eveneens doet gelden.

Handwritten note: Later vernemen we dat de march van den tegenaanval
gevoerd is geweest, het heldere gelegenheid te groeven
achter de Hollandsche Waterlinie terug te trekken.
In hoeverre dit juist is kan ik niet bevestigen.

Ik mis ook m'n ordannans en oppasser Jan H. in 't V. (Een paar dagen na de capitulatie kwam hij zich in Vreeswijk bij mij melden, huilende en geheel van streek.

Hy had een schrijven bij zich van een burger-arts, waaruit mij bleek, dat hy ergens bewusteloos langs den weg was gevonden. Hy was bij dien dokter binnengedragen, geheel gewasschen, verschoond, en te bed gelegd. Het bleek, dat hy geen lichamelijk letsel had, doch dat zijn zenuwen geschokt waren. Na een paar dagen was hij zoover opgeknaapt, dat hy kon opstaan en vertrekken.

Onder tranen vertelde hy my, dat hy in grooten angst was weggevlucht; meer kon hy zich niet herinneren.

Hy schaamde zich en trok het zich erg aan tenopzichte van mij en z'n makkers, dat hy zoo laf was geweest.

Ik praatte hem dat uit het hoofd, stuurde hem met een paar vrienden uit wandelen en nam hem daarna tijdelijk in m'n kwartier op .)

19.00 uur

Wy rijden in de richting Utrecht. Door de groote troepen verplaatsingen, en de hiermede gepaard gaande verkeers opstoppingen in de omgeving van Amerongen, raakt het contact met de rijwiel-colonne verloren.

Daar wij toch per auto zijn, en met het oog op de groote troepenconcentraties te Utrecht, besluit ik een kleine gemeente op te zoeken om te ~~logeren~~ *leggen*.

Mijn keus valt op Breukelen.

Tydens onze rit door de provincie Utrecht, valt het mij op ^{hoe} ~~dat~~ alles leeg en verlaten is.

Ik kan echter nergens een begin van de Hollandsche Waterlinie ontdekken. Wel lijkt mij het waterpeil van eenige slooten hooger dan normaal. De buitenwijken van Utrecht zijn geheel uitgestorven.

Ook in andere plaatsen is geen burger te zien.

Ik moet tijdens den rit ^{en} tegen den slaap vechten.

21.00 uur

Wij komen te Breukelen aan. Het is reeds donker geworden. Als onze auto stopt komen direct hulpvaardige leden van de burgerwacht toelopen. Ik deel hun mede, dat ik gedurende den nacht te Breukelen wil kantonneeren, en dat ik mijn manschappen zoo mogelijk nog gaarne zag ingekwartierd. Ze hebben ~~me~~ na deze emotievolle en vermoeiende dagen wel een nacht rust op een behoorlijk bed verdiend. Binnen een uur is alles geregeld. Een woord van hulde aan de Gemeente Breukelen is hier wel op zijn plaats.

DINSDAG 14 Mei

9.00 uur.

Na een verkwikkende nachtrust ~~men~~ een goed ontbijt ten huize van den Gemeente-Secretaris van Breukelen, tracht ik telefonisch

9.00 uur

----- (vervolg)

inlichtingen in te winnen omtrent het legerings gebied van Brigade B. Ik kan daaromtrent echter geen positieve aanwijzingen krijgen.

10.30 uur

Luit.Jansen heeft inmiddels de onder-officieren en manschappen verzameld en nog een two-seater gehuurd, daar de vrachtauto overvol was. Ook heeft hy een autokaart gekocht, daar wij van deze streek geen stafkaart hebben.

Luit.Jansen(aan het stuur) en ik nemen in de two-seater plaats, met nog twee onderofficieren in de Dicky-seat. De pistolen tot vuren gereed. Ook de manschappen in de vrachtauto hebben hun geweren tot vuren gereed, want hier achter de linies dreigt immers nog overal gevaar, in de vorm van gedaalde ~~para~~ parachutisten of anderszins.

Wij rijden over zeer veel binnenwegen in Zuidelijke richting, daar het zeer waarschijnlijk is, dat Brigade B. ergens tusschen Utrecht en ~~Bruchem~~ ^{Bruchem} legert. *Wij ondervinden moeilijkheden met het wachtwoord. Deze streek is mij geheel onbekend. ^{daar het nieuwe woord ons niet bekend is.}*

Luit.Jansen kent hier echter precies den weg, daar zooals ik wel eens gehoord heb, zijn meisje in deze streek woonachtig is.

Op een kruispunt bemerk ik, dat hij toch eenigzins de verkeerde richting inslaat. Ik maak hem erop opmerkzaam, doch hij deelt mij mede, op deze wijze op een betere weg te komen. Ik bestudeer nog eens de kaart, maar kan zijn meening niet deelen. Op hetzelfde moment gaat mij een licht op. Ik informeer waar zijn meisje woont. Hy deelt mij mede, dat zijn a.s.schoonouders op een groote boerderij in de nabijheid wonen., en dat we er niet zoo ver vanaf zijn. Dit trekt hem onweerstaanbaar aan. Ik kan mij dit indenken. Doch onze plicht roept. Ineens heb ik een idee. Daar ik toch even gelegenheid had willen geven tot middageten, stel ik hem voor, dit dan bij zijn a.s.schoonouders te doen. Hy is dolgelukkig. Het duurt niet lang of wy slaan tot verwondering der manschappen de oprijlaan van een groote boerderij in. De verbazing der bewoners is niet minder, doch deze veranderd in groote blijdschap als ze hun a.s.schoonzoon en de dochter haar verloofde uit de auto zien stappen.

Het is een ontroerend oogenblik met veel omhelzingen en tranen. Na een klein half uurtje rijden we weer weg. Het afscheid was moeilijk voor Luit. Jansen. Ook voor de manschappen en mij, want we zijn zeer gastvrij ontvangen en op alles wat we maar hebben wilden onthaald. Maar het vaderland is in gevaar. We moeten verder.

13.00 uur.

Ik verneem, dat de staf van het 2e Legerkorps waartoe Brigade B thans behoort zich te Jaarsveld bevindt. Inmiddels vindt een groote uittocht van de bevolking in Westelijke richting plaats. Het is een troosteloos en aangrijpend gezicht, een voor het oorlogs monster wegvlochtende bevolking. Wat maar eenigzins kan wordt medegenomen, wordt meegesleept, voornamelijk en vooral beddegoed. Cuden van dagen en kleine kinderen worden vervoerd op alle mogelijke voertuigen. Het is een van de meest aangrijpende oorlogstafreelen.

14.00 uur.

hollands Eenige burgers wenken ons om te stoppen. Zij deelen ons mede, dat eenige oogenblikken te voren in de nabijheid parachutisten zijn gedaald. Ik laat mij de plaats ongeveer aanwijzen. Ik verspreid de manschappen in verschillende kleine greepjes om ze te omsingelen. We kunnen echter niets vinden. Inmiddels is de hemel in Westelijke richting grauwen donker geworden. Wordt het slecht weer? Neen, het lijkt meer op een groote brand. Verbrande papier snippers vallen neer. Ik raap een snipper op. Het is een klein stukje van een half verbrande quitantie, de dagtekening Rotterdam is nog juist te lezen. (Eerst een uur later hoor ik, dat Rotterdam gebombardeerd is en in brand staat). Wij rijden door.

15.00 uur.

We komen te Jaarsveld aan. Het Stafkwartier van het 2e Legerkorps is spoedig gevonden.

15.00 uur (vervolg)

Juist komt de kapitein Leezer naar buiten. Ik vraag hem naar Brigade B.

Hy deelt mij mede, dat Nederland juist gecapituleerd heeft. De vyand had Rotterdam gebombardeerd en dreigde eveneens Utrecht en Amsterdam te zullen bombardeeren, indien Nederland niet onvoorwaardelijk capituleerde.

Generaal Winkelman, die sedert het vertrek van de Koninklijke Familie en de regeering met volledige regeerings bevoegdheid is belast, bleef niet veel anders over, vooral terwille van de burgerbevolking. Wij zijn diep onder den indruk. Ik bespreek het gebeerde nog eenige tijd met verschillende officieren, waarvan een als zijn meening te kennen geeft, dat de zaak voor Nederland reeds verloren was, magat de Grebbelinie was doorbroken.

Ik ga naar de auto's terug en deel Lt. Jansen en de O.O. en manschappen de capitulatie mede, ook zij zijn diep onder den indruk.

Een eind verder zie ik 2 kapiteins staan ~~staan~~. Een van hen is een bekend leeraar aan een school voor reserve-officieren. Ik deel ook hen de capitulatie mede. Zij kijken mij vreemd en wantrouwig aan, en verwijderen zich een klein eindje. Ik voel, dat ze maatregelen beramen om mij te arresteeren of neer te schieten (Later hoor ik, dat dit elders ook is geschied; daar boette een officier met deze mededeeling zijn leven) Ik ga weder naar hen toe, en verzoek hen mede te gaan naar het Stafkwartier. Daar hooren ze de bevestiging.

Ik verneem nu ook, dat Brigade B. te Vreeswijk en omgeving legert. Wij verlaten Jaarsveld en rijden in de richting Vreeswijk. De luchtdoelartillerie is nog steeds in actie. De capitulatie is nog niet overal bekend.

Halverwege een klein incident. Op het erf van een boerderij langs den weg zie ik, gezeten op een stoel, een le luitenant, bewaakt door 2 Hollandsche soldaten met het geweer in de vaardigheiding.

Ik laat stoppen en informeer, wat aan de hand is.

Een jong 2e Luitenant komt eenigzins opgewonden naderbij, en ik verneem, dat de le Luitenant met de mededeeling was gekomen, dat Nederland gecapituleerd had.

15.00 uur (vervolg)

Ik moet dit helaas bevestigen, doch de jonge Luitenant wil zijn arrestant niet vrijlaten. Gezien de gemoedstoestand van de jonge Luitenant, bemoei ik mij er niet verder mee, verwonderd, dat hij ook mij niet laat arresteeren.

Wij rijden door en komen te Vreeswijk aan.

Ik meld mij bij den Commandant van Brigade B.

De geheele staf van de Brigade is stil en onder den indruk.

Ons Bataljon bevindt zich ^{op de} Jutphaas, en zal morgen ook te Vreeswijk aankomen.

Ik tref voorbereidingen voor de legering der Compagnie, wat niet gemakkelijk is, want Vreeswijk is ei vol.

19.00 uur.

Alle munctie wordt op bevel van hoogerhand ingenomen en onder mijn toezicht opgeslagen in ^{de} leege garage. Ik plaats een wacht bij de garage.

WOENSDAG 15 Mei .

16.00 uur.

Rest van de Compagnie komt te Vreeswijk .

Alle wapens en munctie worden ingeleverd.